

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเมื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจแข่งขันกันผลิตสินค้าและบริการ ส่งผลดีต่อผู้บริโภค ในแง่ที่มีสินค้าและบริการให้เลือกมากขึ้น อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าสินค้าและบริการที่อยู่ในท้องตลาดทุกวันนี้มีทั้งที่มีคุณภาพและไม่มีคุณภาพปะปนกันอยู่ การคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าหรือบริการให้ได้รับความเป็นธรรมและให้บริโภคแต่สิ่งที่มีคุณภาพและปลอดภัยจึงมีความสำคัญยิ่ง วิธีการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือการใช้มาตรการเชิงป้องกัน แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันแล้วจะเห็นว่า ยังมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าและบริการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรการเชิงป้องกันที่มีอยู่นั้นไม่เพียงพอ จำเป็นที่จะต้องมีการเชิงเยียวยาที่มีประสิทธิภาพด้วยจึงจะสามารถคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง มาตรการเชิงเยียวยาที่ใช้กันอยู่ก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตกอยู่ในบังคับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งถูกออกแบบมาสำหรับการดำเนินคดีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายมีสถานะที่เท่าเทียมกันโดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างของคู่ความทั้งในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา หรืออำนาจต่อรอง แต่คดีผู้บริโภคนั้นมีลักษณะแตกต่างออกไป ผู้ประกอบการมักจะเป็นฝ่ายที่มีความรู้และสถานะทางเศรษฐกิจดีกว่าฝ่ายผู้บริโภค จึงทำให้อำนาจการต่อรองที่เหนือกว่า ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการจึงอยู่บนพื้นฐานความไม่เท่าเทียมกัน หลักการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจึงไม่อาจทำให้เจตนารมณ์ในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคบรรลุเป้าประสงค์ได้ หากกระบวนการเยียวยาความเสียหายไม่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับคดีผู้บริโภคแล้ว ก็เท่ากับเป็นการยอมให้ผู้ประกอบการที่ขาดจริยธรรมยังคงดำเนินธุรกิจต่อไปโดยไม่ต้องนำพาต่อความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค ผลที่ตามมาคือผู้บริโภคจะถูกเอารัดเอาเปรียบในระดับที่รุนแรงขึ้น คุณภาพและมาตรฐานของสินค้าและบริการจะต่ำลงจนกระทั่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคมและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้นในปี พ.ศ.2551 จึงมีการตรา พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ถูกออกแบบมาเพื่อจัดระบบวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเสียใหม่ โดยมี

วัตถุประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการที่นำคดีมาฟ้องร้อง ต่อศาลได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีการจัดกระบวนการค้นความจริงให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ปรับปรุงระบบวิธีพิจารณาคดีให้รวดเร็ว และเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ที่เอื้อต่อการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค อันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องการใช้สิทธิในทางศาล ให้ผู้บริโภคมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น โดยเป็นการเสริมสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและป้องปรามผู้ประกอบการที่ไม่สุจริตด้วย แต่อย่างไรก็ตามพบว่าหลังจากที่ได้มีการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับแล้วนั้น ในทางปฏิบัติได้เกิดปัญหาในการดำเนินคดีผู้บริโภคหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการกำหนดให้นัดพิจารณาคดีผู้บริโภคภายใน 30 วัน ซึ่งในทางปฏิบัติไม่สามารถทำได้ กรณีการขอสืบพยานกฎหมายบัญญัติไม่ชัดเจนว่าจะให้ใช้ระบบไต่สวนหรือระบบกล่าวหา หรือกรณีเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภคที่มีการกำหนดว่าประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิตการประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ นั้น จะพบว่าไม่ได้รวมถึงกรณีผู้ที่มีวิชาชีพซึ่งต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านกระทำละเมิดด้วย เป็นต้น

โดยปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากหาก พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ในแง่ของระยะเวลาในการดำเนินคดีไม่สามารถใช้บังคับได้ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าจำเป็นการกำหนดนัดพิจารณาคดีผู้บริโภคที่สามารถนัดได้ภายใน 30 วันตามที่กฎหมายกำหนด ในแง่ของการสืบพยานซึ่งพ.ร.บ.ฉบับนี้ไม่ได้ระบุชัดเจนว่าให้ใช้ระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวน และในเรื่องของภาระการพิสูจน์ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้มีวิชาชีพเฉพาะด้านมีภาระการพิสูจน์เกี่ยวกับการให้บริการ ขั้นตอนและการดำเนินการที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านด้วย กล่าวคือ ในทางปฏิบัติเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายฉบับดังกล่าวแล้วพบว่าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ และอาจจะส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจใช้ช่องทางดังกล่าวในทางทุจริตกลั่นแกล้งผู้บริโภคได้ ทำให้เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ไปแล้วผลที่ตามมาก็คือเกิดผลเสียแก่ผู้บริโภคเสียเอง ทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ ไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้นเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคอันเกิดจากการบังคับใช้พ.ร.บ.ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงมีความต้องการที่จะทราบถึงปัญหาอันเกิด

จากการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ในทางปฏิบัติ ในแง่ของผู้บริโภคเอง ผู้เชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีผู้บริโภค หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายในประเทศญี่ปุ่น อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้การดำเนินคดีผู้บริโภคของไทย เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค บุคคลและหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอีกทั้งยังเป็นการนำผลการวิจัยมาทบทวนและแก้ไขกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายอีกด้วย จากกรณีดังกล่าวข้างต้นก่อให้เกิดปัญหาที่นำไปสู่การวิจัยสารนิพนธ์ฉบับนี้ดังนี้

1. ปัญหากำหนดเวลาในการพิจารณาคดี

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 24 กำหนดว่าเมื่อศาลสั่งรับคำฟ้องแล้วให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณา โดยเร็ว และออกหมายเรียกจำเลยให้มาศาลตามกำหนดนัดเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกันทั้งนี้ให้ศาลส่งสำเนาฟ้อง หรือสำเนาบันทีกคำฟ้องให้จำเลย และสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการพิจารณาคดีในสารเร่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 193 ที่กำหนดให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาคดี ในสารเร่โดยเร็ว ออกหมายเรียกไปยังจำเลย กำหนดให้จำเลยมาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกันและสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย และประธานศาลฎีกาได้วางข้อกำหนดประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ข้อ 9 ให้ศาลชั้นต้นที่รับฟ้องคดีผู้บริโภคกำหนดวันพิจารณาโดยเร็วต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 35 การนั่งพิจารณาสืบพยาน ให้ศาลนั่งพิจารณาติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกิน 15 วัน และตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าว ข้อ 16 กำหนดว่าคดีผู้บริโภคที่คู่ความตกลงกันได้ ซึ่งจะต้องมีการถอนฟ้อง หรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน ให้ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยช่วยเหลือคู่ความในการจัดทำคำร้อง คำแถลง หรือสัญญาประนีประนอมยอมความที่จำเป็นแล้วรายงานเสนอศาลเพื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว ถ้ายังไม่สามารถตกลงกันได้ และผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยเห็นสมควรเลื่อนการนัดพิจารณา ก็ให้ทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อขออนุญาตเลื่อนการนัดพิจารณาออกไป กรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลสั่งเลื่อนการนัดพิจารณาได้ไม่เกิน 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 7 วัน เว้นแต่กรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ

ส่วนการนัดพิจารณาคดีครั้งแรก บางศาลอาจนัดไม่ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อ 9 ซึ่งอาจเป็นเพราะโจทก์ยังไม่มีหลักฐานทะเบียนบ้านของจำเลยเพื่อให้ศาลสั่งปิดหมายเรียกและสำเนา คำฟ้อง หรือด้วยเหตุประการอื่นในทางปฏิบัติศาลชั้นต้นหลายศาลรวมทั้งศาลแขวงดุสิต จัดทำคำร้องมีข้อความสำเร็จรูปไว้ให้โจทก์กรอกข้อความเสนอศาลพร้อมคำฟ้อง ขอนัดพิจารณาคดีเกิน 30 วัน ด้วยเหตุ โจทก์ไม่สามารถกำหนดวันนัดพิจารณาภายในกำหนดดังกล่าวตามข้อกำหนดประธานศาลฎีกาได้ เพราะโจทก์ไม่มีวันนัดว่างที่จะนัดภายในกำหนดดังกล่าว จำเลยมีภูมิลำเนาออกเขตอำนาจของศาลนี้ หรือเพราะเหตุอื่น ๆ ตามที่เว้นช่องว่างไว้ให้ระบุ กรณีเป็นการแก้ปัญหาคำหนดวันนัดพิจารณาครั้งแรกที่กำหนดวันนัดในหมายเรียกเพื่อส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยทราบซึ่งให้นัดพิจารณาคดีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลสั่งรับฟ้อง โจทก์มีเหตุขัดข้องไม่อาจนัดได้ภายใน 30 วันเป็นกรณีของโจทก์เพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่รวมถึงการนัดสืบพยานต่อเนื่องภายหลังจากการนัดพิจารณาคดีในนัดแรกนั้นแล้ว การนัดพิจารณาแบบต่อเนื่องภายหลังจากการนัดพิจารณาคดีนัดแรก จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้พิจารณาคดีโดยเร็ว สมควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีให้สามารถปฏิบัติได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ดังนั้น จึงเกิดปัญหากล่าวคือการที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ย่อมเป็นการยากยิ่งที่จะปฏิบัติได้ เว้นแต่จะมีการนำวิธีพิจารณาคดีของคดีเล็กน้อยในประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้กับคดีผู้บริโภคประเภทคดีมโนสาเร่ของไทย ในคดีประเภทการเรียกคืนสินค้า การเรียกคืนเงินประกันจากการเช่าอสังหาริมทรัพย์ การไม่จ่ายค่าล่วงเวลา การเรียกร้องค่าเสียหายในการซ่อมรถในกรณีอุบัติเหตุทางรถยนต์ โดยมีการกำหนดให้วิธีพิจารณาคดีของคดีประเภทนี้มีรูปแบบการพิจารณาคดีแบบรวบมีกระบวนการที่ไม่มีความยุ่งยาก ช้าช้อน มีความรวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อย และกำหนดจำนวนคดีที่สามารถยื่นฟ้องได้ในแต่ละปี และที่สำคัญสามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในวันเดียวได้ โดยมีทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น โจทก์ จำเลย ทนายความของทั้งสองฝ่ายและพยานหลักฐานต่าง ๆ มาอยู่พร้อมหน้ากัน

และถ้าหากประเทศไทยนำวิธีพิจารณาคดีของคดีเล็กน้อยในประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้กับคดีผู้บริโภคประเภทคดีมโนสาเร่ของไทยนั้น จะเหมาะกับการพิจารณาคดีผู้บริโภคหรือไม่ เนื่องจากจุดประสงค์ในการออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ต้องการให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองและได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อย และเป็นธรรมต่อผู้บริโภคให้มากที่สุด

2. ปัญหาการสืบพยานกฎหมายบัญญัติไม่ชัดเจน

ตามทฤษฎีระบบกล่าวหาเป็นหน้าที่ของคู่ความที่ต้องเสนอพยานหลักฐานของตนต่อศาลศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ และควบคุมกระบวนการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย หน้าที่นำสืบหรือภาระการพิสูจน์เป็นสิ่งสำคัญของคู่ความในระบบกล่าวหา ในการสืบพยานบุคคลจึงเป็นสิทธิของคู่ความที่อ้างพยานเข้าสืบที่จะถามพยาน ทั้งการซักถามและถามถึง¹ เพื่อให้เป็นไปตามภาระการพิสูจน์ แต่ตามทฤษฎีระบบไต่สวนเป็นหน้าที่ของศาลในการแสวงหาพยานหลักฐานมุ่งพิสูจน์ความจริงไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องความเป็นกลางของศาล พยานหลักฐานที่ศาลแสวงหา นั้นอาจมาจากที่คู่ความเสนอ หรือจากที่อื่นที่ศาลเห็นสมควร ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องภาระการพิสูจน์ของคู่ความ การไต่สวนพยานบุคคลเป็นหน้าที่ของศาลในการที่จะถามพยานเองคู่ความจะถามพยานได้ต้องได้รับอนุญาตจากศาลการถามพยานของคู่ความในลักษณะนี้ไม่ใช่การซักถามหรือถามค้าน แต่เป็นการถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนขึ้น

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ.2551 มาตรา 34 บัญญัติว่า ในการสอบสวนไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้าง หรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานคู่ความหรือทนายความจะซักถามพยานได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดขึ้นอ้างก็ตาม

ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดขึ้นอ้างก็ตามเฉพาะการซักถามเท่านั้นที่ศาลเป็นผู้ซักถาม และคู่ความทนายความฝ่ายที่อ้างพยานจะซักถามต้องขออนุญาตศาลถาม การถามค้านเพื่อค้านเพื่อทำลายน้ำหนักคำพยานจึงเป็นสิทธิของคู่ความทนายฝ่ายตรงกันข้ามที่จะถามค้านโดยไม่ต้องขออนุญาต และการถามค้านเป็นสิ่งสำคัญยิ่งผู้บริโภคนในภาคประชาชนที่ไม่รู้กฎหมาย และไม่มีทนายความยอมถามค้านไม่เป็น เจ้าพนักงานคดีไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าว่าความให้แก่ผู้บริโภคนที่จะถามค้านพยานแทนตามตัวบทกฎหมายมาตรา 34 ดังกล่าว ผู้พิพากษาไม่มีอำนาจที่จะถามค้านพยานแทนผู้บริโภคนมีอำนาจเพียงในชั้นซักถาม เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ระบุว่าภาระการพิสูจน์สืบพยานให้ใช้ระบบไต่สวน เช่น คดีปกครองตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด พ.ศ.2543 ข้อ 5 คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.2542 มาตรา 5 ซึ่งหากกฎหมายระบุให้ใช้ระบบไต่สวนปัญหาเรื่องถามค้านพยานย่อมหมดไป เพราะระบบไต่สวนไม่มีการถามค้าน เป็นหน้าที่ของศาลที่จะไต่สวนถามพยานเอง คู่ความทนายความจะถามได้โดยขออนุญาตศาลถาม

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง . มาตรา 117, “การถามพยานของคู่ความมี 3 อย่าง คือ ซักถาม ถามค้าน ถามถึง”.

และไม่ใช่การถามค่าน แต่เป็นการถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงปรากฏเพิ่มขึ้นเท่านั้น กระบวนการพิจารณาสืบพยานตามมาตรา 34 จึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่ควรปรับปรุงแก้ไข เช่นกัน

3. ปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภค

โดยปกติแล้วภาระการพิสูจน์ในคดีแพ่งทั่วไปนั้นเป็นไปตามหลักที่ว่าผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ เว้นแต่มีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมาย หรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์ที่เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดคู่ความฝ่ายนั้นพิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานครบถ้วนแล้ว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 84/1 ซึ่งมีการแก้ไขล่าสุดโดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในคดีผู้บริโภคนั้นยังคงเป็นไปตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 แต่มีบางประเด็นที่มีการผลักภาระการพิสูจน์ให้กับผู้ประกอบการ เนื่องจากข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นของผู้ประกอบการ

มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 บัญญัติว่า “ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเลยต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือ ส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการนั้น”

ประเด็นข้อพิพาทที่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว สาเหตุที่กฎหมายผลักภาระการพิสูจน์ให้กับผู้ประกอบการ เพราะเป็นการยากที่ผู้บริโภคซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการ จะรู้ถึงรายละเอียดและข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งผู้ที่ทราบดีที่สุดคือผู้ประกอบการ เมื่อมีการผลักภาระให้กับผู้ประกอบการก็จะได้ข้อเท็จจริงที่ตรงกับความจริงที่สุด ทำให้การตัดสินใจถูกต้องมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการผลักภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวให้กับผู้ประกอบการในกรณีที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น แต่จะพบว่าไม่ได้มีการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้ที่มีวิชาชีพซึ่งต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านกระทำละเมิดด้วย ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆย่อมอยู่ในความรู้เห็นแต่เฉพาะของคู่ความฝ่ายที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเท่านั้น คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งย่อมไม่สามารถรู้ข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวได้เลย ดังนั้นผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้กรณีอีกฝ่ายหนึ่งย่อม

เสียเปรียบ จึงสมควรที่แก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการตรา พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโศค พ.ศ.2551

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโศค
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอันเกิดจากการบังคับใช้พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโศค พ.ศ. 2551
3. เพื่อศึกษาเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่างๆของไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีผู้บริโศคไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโศค (สคบ.) ศาลยุติธรรม หรือผู้ร่างกฎหมาย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินคดีผู้บริโศคมากยิ่งขึ้น และร่วมกันแก้ปัญหาในข้อบกพร่องอันเกิดจากการดำเนินคดีดังกล่าว
4. เพื่อศึกษาค้นหาวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศคของต่างประเทศ โดยมีการศึกษากฎหมายประเทศญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้การดำเนินคดีผู้บริโศคของไทยเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 สมมุติฐานการศึกษา

แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศคใช้บังคับแล้ว กล่าวคือพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศค พ.ศ.2551 ก็ตาม แต่หลังจากที่ประกาศใช้มาเป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี พบว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในแง่ของการคุ้มครองผู้บริโศคซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นอย่างมาก จากการศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศคของประเทศญี่ปุ่น พบว่ามีเนื้อหาสาระของกฎหมายกระบวนการและกลไกในการดำเนินคดีผู้บริโศคที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบกับจากการศึกษาข้อมูลของหน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีผู้บริโศคในการใช้บังคับกฎหมายฉบับดังกล่าว จึงเกิดสมมุติฐานขึ้นว่า หากมีการนำมาตรากฎและกลไกทางกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโศคของประเทศญี่ปุ่น มาประกอบกับข้อมูลของนักวิชาการและหน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีผู้บริโศคในการใช้บังคับกฎหมายฉบับดังกล่าว น่าจะเกิดแนวทางในการนำผลการวิจัยมาประกอบการทบทวนและแก้ไขกฎหมายในการดำเนินคดีผู้บริโศคให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อ

ก่อให้เกิดความเป็นธรรมฝ่ายแก่ฝ่ายของผู้บริโภค ส่วนผู้ประกอบการก็มีการบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอยู่แล้ว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะปัญหาอันเกิดจากการดำเนินคดีผู้บริโภคอันเกิดจากการบังคับใช้ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เท่านั้น โดยจะมีการกล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามพ.ร.บ.ฉบับนี้ โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคของต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น มาเปรียบเทียบกับกรดำเนินคดีผู้บริโภคในประเทศไทย ปัญหากระบวนการสืบพยาน และปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภค

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ค้นคว้าจากหนังสือ ตำราทางวิชาการ บทความวารสาร รวมถึงรายงานการวิจัย คำพิพากษาของศาล ข้อมูลคดีคุ้มครองผู้บริโภคในศาลยุติธรรมในศาลชั้นต้นบางศาลในเขตภาค 1 และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ได้ค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสารจากห้องสมุดต่างๆ ด้วย เช่น ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยศรีปทุม สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง แผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ศูนย์วิชาการคดีในศาลฎีกา ห้องสมุดสำนักงานศาลยุติธรรม ศาลอาญารัชดา และสำนักกฎหมายและคดีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตลอดจนค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้บริโภค
2. ได้ทราบถึงปัญหาอันเกิดจากการบังคับใช้พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551
3. ได้ทราบถึงแนวทางให้หน่วยงานต่างๆของไทยซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ศาลยุติธรรม หรือผู้ร่างกฎหมาย

ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินคดีผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และร่วมกันแก้ปัญหาใน
ข้อบกพร่องอันเกิดจากการดำเนินคดีดังกล่าว

4. ได้ทราบถึงวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคของต่างประเทศ โดยมีการศึกษากฎหมายประเทศ
ญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้การดำเนินคดีผู้บริโภค
ของไทยเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น